

RAÓ 10

ASSAGEM SOLUCIONS TECNOLÒGIQUES INNOVADORES EN L'HABITATGE SOCIAL

En els anys de màxima expansió del sector de la construcció, els diversos plans que, en matèria d'habitatge, van aprovant els governs de la Generalitat, miren d'adaptar-se a una situació extraordinàriament canviant i inèdita. Molts d'ells s'aniran veient superats pels esdeveniments. El Pla català de l'habitatge 2002-2007 prenia el relleu de l'anterior (1998-2001) i preveia ja un augment de la necessitat d'habitatge de lloguer enfront d'un mercat lliure totalment centrat en la compravenda i amb una promoció d'habitatges de protecció social sota mínims. Però la situació del sector de la construcció a Catalunya distava molt de la normalitat, calia trobar sistemes de producció i construcció alternatius als tradicionals, generar noves tipologies per a noves necessitats de la població i donar resposta a les noves sensibilitats envers la mobilitat de les persones i temes de sostenibilitat i d'eficiència energètica.

La construcció d'edificis plurifamiliars, fonamentada en sistemes tradicionals, presentava a inicis del segle XXI una sèrie de problemàtiques i paradoxes; per damunt de tot, la manca d'estocs de materials de construcció i la manca de personal qualificat en l'execució dels sistemes constructius que s'empraven de forma massiva. Milers de persones, sense formació prèvia, s'havien incorporat al sector de la construcció que ofería sous alts i on la demanda de mà d'obra era molt elevada. La baixa qualificació d'aquests operaris va provocar una davallada de la qualitat en l'execució de les obres i del seu control i una major sinistralitat.

La normativa urbanística i la nul·la intenció d'innovació dels promotors privats que aplicaven tipologies molt rígides i compartimentades on es buscava treure el màxim de peces en la menor superfície feien que cada edifici fos un nou prototipus, amb solucions que difícilment es podien exportar d'un edifici a un altre i redundant en els problemes exposats anteriorment. Tot plegat provocava una gran ineficiència en el procés de construcció amb incompliments de terminis,

Edifici a Torelló al Carrer del Compte Borrell. UTE IMAPRO

desviacions pressupostàries i patologies en la postvenda. Per aquestes raons, l'INCASÒL decideix fer un primer pas cap a la introducció d'elements industrialitzats en el desenvolupament de les noves promocions ja en fase de projecte. Aquestes experiències que s'inicien l'any 2000 s'estendran fins a l'any 2010 amb diversos programes, concursos públics i manuals d'estil redactats pel mateix Institut i que es concretaran en múltiples promocions d'habitatge.

De les idees presentades en els primers concursos del programa es van premiar projectes que utilitzaven mòduls prefabricats, amb ús de nucli d'escala i ascensor o cambres humides; també s'hi combinaven diferents elements prefabricats (lineals, superficials i volumètrics) per generar una edificació contínua de muntatges i solucions de façanes industrialitzades lleugeres.

Edifici modular de 30 habitatges de protecció oficial a Banyoles

En una primera fase, s'introdueix la idea de convertir les obres en tallers de muntatge d'elements prèviament prefabricats en taller. És l'arquitecte qui proposa els sistemes industrialitzats i l'INCASÒL qui entra en contacte amb els industrials que treballen en la fabricació dels elements. Amb el temps, s'arribarà a la conclusió que cal implicar l'industrial i el constructor des del principi en el procés de disseny per tal que aquest fos realment eficient. Els primers exemples, amb mòduls prefabricats que s'acoblaben a l'obra, suposen una millora de qualitat i seguretat, però no necessàriament una disminució de temps ni de cost d'execució, ja que la prefabricació destinada a habitatge no responia a les capacitats i interessos de la indústria. Aquests primers edificis implicaven una fabricació que era en certa manera artesanal, encara que fos fabricada en taller. En les darreres promocions, els concursos ja eren adreçats a equips integrats per un arquitecte, un constructor i un industrial, un fet veritablement innovador en els concursos de promoció pública d'habitatge i que millorava substancialment tots els aspectes del procés.

A partir d'aquest moment, sobretot a partir del 2004, la incorporació d'elements prefabricats es fa més pragmàtica i, en certa manera, menys experimental i més racional, i millora aspectes com ara el cost, l'eficiència energètica i la rapidesa en l'execució. També es comencen a fixar criteris mediambientals estrictes per als edificis d'habitatge, fins i tot per davant de la normativa existent: percentatge mínim d'asolellament garantit, ventilació creuada natural o per convecció a través de patis, sistemes de producció d'energies renovables i millora dels envindaments. Amb els anys, les noves normatives sobre habitatge anirien incorporant criteris cada cop més rigorosos de millora de l'eficiència energètica i reducció de CO₂. L'INCASÒL de seguida es va autoimposar assolir un nivell B de certificació energètica per a totes les seves promocions i hi comença a implantar sistemes com la geotèrmia o la microgeneració, i instal·la, en algunes promocions, elements de monitoratge per tal d'obtenir dades sobre el funcionament real de les mesures energètiques previstes en els projectes.